

Etätyöskentely reality- käsikirjoittamisessa – uhka vai mahdollisuus?

Anne Kaasinen

OPINNÄYTETYÖ

Maaliskuu 2021

Media-alan koulutusohjelma

Käsikirjoittaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan koulutus
Käsikirjoittaminen

KAASINEN, ANNE:

Etätyöskentely reality-käsikirjoittamisessa – uhka vai mahdollisuus?

Opinnäytetyö 36 sivua, joista liitteitä 3 sivua

Maaliskuu 2021

Covid-19-pandemia pakotti lähes kaikki alat siirtymään nopealla aikataululla etätyöskentelyyn, ja näin kävi myös reality-tuotannoissa. Tämä siirtymä toi eteen paljon haasteita ja uusien ohjelmistojen käytön opettelua, mutta myös tehosti ja kevensi monia aiemmin tarpeettoman raskaita prosesseja. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten hyvin etä- ja virtuaalityöskentely soveltuu reality-ohjelmien käsikirjoitustyöhön.

Työ nojaa etätiimityöskentelystä tehtyihin tutkimuksiin sekä reality-käsikirjoittajina toimivien ammattilaisten haastatteluihin. Haastattelin tutkimusta varten kuutta reality-käsikirjoittajaa, jotka toimivat alalla Covid-19-pandemian aikaan ja kokivat etätyöskentelyyn siirtymisen työssään. Työ koostuu teoriaosuudesta ja haastattelututkimuksen tulosten analyysistä. Alussa avataan reality-käsikirjoittajan työnkuvaa ja työn prosesseja, sitten tehdään katsaus etätiimityöskentelystä tehtyihin tutkimuksiin ja lopuksi selvitetään haastattelujen perusteella sitä, miten hyvin etätyöskentely soveltuu reality-käsikirjoittamisen prosesseihin nyt ja tulevaisuudessa.

Tutkimuksessa selvisi, että joitakin reality-käsikirjoittamisen prosesseja olisi hyvin haastavaa siirtää kokonaan etäyhteyksiin. Tällaisia ovat käsikirjoitustiimin ryhmäytyminen ja luottamuksen syntyminen sekä luova ideointi ja suunnittelu-työ. Yllättävänä tuloksena nousi esiin myös se, että aloitteleville käsikirjoittajille etätyöskentelystä voi olla haittaa, sillä kynnys ottaa yhteyttä kasvaa suuremmaksi etänä. Toisaalta tiedonkululliset palaverit ja itse kirjoitustyö voivat olla jopa helpompia rauhallisessa etätyöskentely-ympäristössä. Näistä syistä näyttää siltä, että reality-käsikirjoittaminen on mahdollista siirtää suurelta osin etä- ja virtuaaliympäristöihin, mutta osa työstä on hedelmällisintä tehdä kasvotusten.

Asiasanat: reality, etätyö, virtuaalityöskentely, käsikirjoittaminen

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts
Screenwriting

ANNE KAASINEN:

Remote Work in Reality Television Writing – Opportunity or a Threat?

Bachelor's thesis 36 pages, appendices 3 pages

March 2019

The Covid-19 pandemic forced almost all industries to quickly transition to remote working. This was also true for reality television productions. This transition brought up many challenges and called for quick learning of new technologies, but it also streamlined many previously unnecessarily rigid processes. The goal of this thesis is to learn how well remote and virtual work suit the processes of reality writing.

This thesis relies on studies carried out about remote team work, and interviews with professional reality script writers currently working in the field. All interviewees were working in the field during the Covid-19 pandemic and experienced the transition to remote work first hand. The thesis consists of a theory section and the analysis of the results of an interview study. It first explains the role and work processes of a reality script writer, then surveys previous studies about remote teamwork, and then, based on the interviews, analyses how well remote working serves with the processes of reality writing.

The study found that it would be quite challenging to carry out certain reality writing processes remotely. These are namely building trust among the team of writers, as well as creative innovation and planning. A surprising discovery was that for writers just starting out their careers in the field, remote working could actually hinder their work performance as they found it more difficult to contact team members for assistance remotely than they did in an office environment. On the other hand, solely informative meetings and the writing itself were found to be easier in a calm remote environment than amidst a busy office. Thus, it seems that it is possible to transition most of the processes of reality writing to remote environments, but some parts of the work are more productive face to face.

Key words: reality, remote work, virtual work, script writing

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	3
2	REALITY-KÄSIKIRJOITTAMINEN PROSESSINA.....	5
	2.1.1 Mitä reality on?	5
	2.1.2 Reality-käsikirjoittajan rooli ja prosessit	7
3	TIIMITYÖSKENTELEY ETÄNÄ.....	10
4	ETÄTYÖSKENTELEY REALITY-KÄSIKIRJOITTAMISESSA	12
	4.1 Metodi	12
	4.2 Ryhmäytyminen etäyhteyksissä	13
	4.3 Työhyvinvointi etänä	14
	4.4 Yhteydenpito ja kommunikaatio etäyhteyksissä	16
	4.4.1 Tiedonvälitys	16
	4.4.2 Kynnys ottaa yhteyttä	17
	4.5 Palaverit	18
	4.5.1 Aikatauluttaminen ja asialista	19
	4.5.2 Etäpalaverien edut.....	20
	4.5.3 Etäpalaverien haasteet.....	21
	4.6 Virtuaalinen kirjoittajahuone	22
	4.6.1 Suunnittelu ja ideointi etänä	23
	4.6.2 Lappuseinä	25
	4.6.3 Käsikirjoittaminen etänä	27
	4.7 Etätyöskentelyn tulevaisuudennäkymät	28
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	30
6	LÄHTEET.....	32
	LIITTEET	34
	Liite 1. Haastattelulähteet	34
	Liite 2. Haastattelu teemat	36

ERITYISSANASTO

Apulaiskäsikirjoittaja	Työskentelee käsikirjoittajan alaisuudessa. Tekee osittain samoja työtehtäviä kuin käsikirjoittaja, mutta ei ole sisällöllisesti vastuussa ohjelmasta.
Eng	Kentällä toimiva kuvaustiimi, johon kuuluu vähintään kuvaaja, mutta usein myös äänittäjä ja/tai toimittaja.
Frankenbite	Useasta haastattelupätkästä yhteen koottu repliikki, jota haastateltava ei ole sellaisenaan oikeasti sanonut.
Insertti	Eri tilanteessa kuvattu kokonaisuus, joka lisätään ohjelmaan erillisenä osiona.
Kick off	Aloituskokous, jossa tiimi tutustuu toisiinsa ja ohjelma-konseptiin.
Kirjoittajahuone	(eng. <i>writers' room</i>) Fyysinen tila, jossa kirjoittajat ide- oivat ja suunnittelevat sarjan jaksoja yhdessä. Voi olla myös virtuaalinen tila (eng. <i>Virtual writers' room</i>)
Post-ohjaaja	Henkilö, joka vastaa ohjelman leikkausversioiden yhten- näisyydestä sisällön, sävyn, rytmin ja äänimaailman yhten- näisyydestä.
Reality-ohjelma	Televisio-ohjelma, jossa seurataan fiktiivisten henkilö- hahmojen sijaan oikeita ihmisiä, eikä vuorosanoja tai reaktioita ole käsikirjoitettu (ent. tosi-tv)
Reality-toimittaja	Kuvaustiimin jäsen, jonka työnä on raportoida kuvausti- lanteen tapahtumista käsikirjoitustimille ja haastatella kuvattavia. Studiokuvauksissa usein sama henkilö kuin käsikirjoittaja.
Spiikki	Juontajaa tai esiintyjää varten kirjoitettu repliikki, jonka hän sanoo kameran edessä, tai joka äänitetään ja lisä- tään kuvanauhan päälle äänenä.
Teknologiainvaasio	Modernin teknologian mahdollistama työntekijän jatku- va tavoitettavissa oleminen ilman maantieteellisiä tai aikarajoja. (<i>techno invasion</i>)
Virtuaaliympäristö	Tietokoneohjelma, jonka avulla ihmiset voivat olla yh- teydessä toisiinsa ja työskennellä saman projektin paris- sa olematta samassa tilassa.
Zoom-väsymys	Väsymys, levottomuus ja/tai burn out, joka johtuu vir- tuaalisten yhteydenpitovälineiden liiallisesta käytöstä. (<i>Zoom fatigue</i>)

1 JOHDANTO

Koronapandemia aiheutti keväällä 2020 sen, että monien työyhteisöjen piti ottaa isoja askeleita kohti etätyöskentelyä nopeasti. Näin kävi myös reality-tuotannoissa, jotka oli tilattu, suunnittelu ja mahdollisesti jopa aloitettu ennen kuin kaikki muuttui. Olin itse keväällä 2020 käsikirjoittajana Ensitreffit alttarilla -sarjan seitsemännellä tuotantokaudella ja koin etäympäristöihin siirtymisen omakohtaisesti.

Etätyöhön siirtyminen aiheutti monenlaisia muutoksia työhön ja ravisteli totuttuja tapoja tehdä asioita. Toki etätyö aiheutti haasteita ja ongelmia, joita piti ratkaista, mutta se toi esiin myös kehityskohtia prosesseissa, jotka voitiin hoitaa tehokkaammin etänä. Tämä erikoinen ajanjakso sai minut miettimään, miltä osin reality-käsikirjoittamisen prosessit voisi siirtää pysyvästi etä- ja virtuaaliympäristöihin, ja mitä hyötyjä ja haittoja osittaisesta etätyöskentelystä olisi. Selvitän tässä opinnäytetyössä muiden reality-käsikirjoittajien kokemuksia etätyöskentelystä luodakseni selvempää kuvaa siitä, miten etätyöskentely onnistuu tällä alalla.

Reality-käsikirjoittaminen on hyvin vähän tutkittu ala, eikä mitään yhtä oikeaa tapaa tehdä sitä ole vakiintunut, vaan jokainen alalla toimiva käsikirjoittaja on luonut omat työskentelytapansa. Työnkuva vaihtelee myös tuotannosta toiseen, sillä reality itsessään on hyvin moninainen ala ja pitää sisällään hyvin erilaisia ohjelmia. Esimerkiksi kilpailureality, jossa osallistujat laitetaan ennalta määriteltyihin olosuhteisiin tavoittelemaan palkintoa, ja seurantareality, jossa osallistujien elämää seurataan tietyn ajanjakson ajan, eroavat toisistaan kuin yö ja päivä, mutta ne ovat molemmat reality-ohjelmia. On selvää, että molemmat näistä vaativat käsikirjoittajalta hyvin erilaisen lähestymistavan siihen, mistä tarina syntyy. Avaan työn alussa reality-käsikirjoittamisen prosessia, jotta on helpompi määritellä, mitä osia siitä voitaisiin siirtää etäympäristöihin.

Etätyöskentelyä on puolestaan tutkittu hyvin paljon, etenkin tekniikan alalla. Käsikirjoittaminen on lähes aina tiimityötä, joten etätiimien haasteet ja mahdollisuudet pätevät myös siihen. Teen katsauksen etätiimityöskentelystä tehtyihin tutkimuksiin ja pohdin, mitä niissä ilmenneet haasteet merkitsevät reality-tuotannon sisältötiimissä, ja mitä ratkaisuja niihin voisi soveltaa.

Olen haastatellut kuutta reality-käsikirjoittajana toimivaa henkilöä etä- ja virtuaalilyöskentelystä reality-käsikirjoittamisessa. Käytän etäiimiyöskentelytutkimuksia lähtökohtana haastatteluvastausten pohdinnalle ja selvitän miten hyvin kokemukset reality-käsikirjoittamisesta etänä vastaavat kokemuksia etäiimiyöskentelystä muilla aloilla. Pohdin myös, voisiko joitain muiden alojen tutkimuksissa löydettyjä ratkaisuja soveltaa myös käsikirjoitustyössä ilmenneisiin etätyön haasteisiin.

2 REALITY-KÄSIKIRJOITTAMINEN PROSESSINA

Jotta voimme ymmärtää reality-käsikirjoittamisen prosesseja, on ensin määriteltävä, mitä reality-televisio on. Reality, tai vanhemmalta nimeltään tosi-tv, on hyvin monitahoinen termi, joka kattaa hyvin erilaisia ohjelmakonsepteja. Tällä hetkellä Televisioakatemia jakaa reality-ohjelmat seurantarealityyn ja kilpailurealityyn (Televisioakatemia 2020). Seurantarealityssa seurataan enemmän tai vähemmän tavallisten ihmisten elämää enemmän tai vähemmän ohjatuissa tilanteissa, kun taas kilpailurealityssa osallistujia seurataan tietyssä kilpailutilanteessa. Nämä molemmat pitävät sisällään valtavan kirjon alalajeja. Realityohjelmia on vaikea jakaa selkeisiin genrekategorioihin samoin kuin fiktio-ohjelmiakin. Yksittäiset sarjat voidaan nähdä useiden eri genrejen edustajina, eivätkä luokittelut ole toisiaan pois sulkevia. Tämä näkyy myös siinä, että Televisioakatemian tekemä jako muuttuu usein.

2.1.1 Mitä reality on?

Selkeimmin seurantarealitya ovat tavallisten ihmisten elämää seuraavat ohjelmat, joiden juonenkäännteet riippuvat siitä, mitä näiden ihmisten elämässä tapahtuu. Tällaisia ohjelmia ovat esimerkiksi MTV:n suosittu *The Hills* tai ikoninen *Kardashianit*. Suomessa lähimmäs näitä pääsee ehkä muutamien vuosien takainen *Iholla*. Seurantarealityksi voidaan lukea parisuhdeohjelmat, joissa seurataan tavallisten ihmisten parinmuodostusta, kuten esimerkiksi *Ensitreffit alttarilla* tai *Maajussille morsian*. Seurantarealitya ovat myös tietyn ammattiryhmän työtä seuraavat ohjelmat, kuten *Elossa 24* ja *Poliisit*.

Kilpailureality on ehkä helpompi määritellä kuin seurantareality, sillä se pitää sisällään ohjelmat, joissa osallistujat kilpailevat jossain tietyssä asiassa. Tällaisia ohjelmia ovat esimerkiksi *Master Chef*, *Suurin pudottaja* ja *The Voice*. Kilpailureality on kuitenkin helppo sekoittaa game show -ohjelmiin, mutta näiden kahden ero on se, että kilpailurealityssa samoja kilpailijoita seurataan useamman jakson ajan, jolloin he tulevat ihmisinä tutuiksi katsojalle. Game show -ohjelmissa kilpailijat nähdään vain yhdessä jaksossa ja fokus on itse pelissä. Jotkut realityohjelmat myös sekoittavat sekä kilpailu- että seurantarealitya. Täs-

tä hyvä esimerkki on *Selviytyjät*, jossa seurataan osallistujien elämää autiosaa-rella, mutta nämä myös kilpailevat keskenään. Monikameratuotannot, kuten *Big Brother* tai *Love Island*, joissa osallistujien elämää taltioidaan 24/7 rajatussa elinympäristössä ovat myös seurantarealityä, mutta samalla kilpailuohjelmia, koska osallistujat yrittävät voittaa rahapalkinnon olemalla mahdollisimman kiin-nostavia katsojien silmissä. Näitä voidaan pitää seuranta- ja kilpailurealityn vä-limuotoina.

Realityä lähellä ovat myös lifestyle-ohjelmat, kuten esimerkiksi *Remppa vai muutto* tai *Eränkävijät*, game show -tyyppiset ohjelmat, kuten esimerkiksi *Halu-atko miljonääriksi* tai *The Wall Suomi*, sekä musiikkiviihdeohjelmat, kuten *Vain elämää* tai *Masked Singer*. On epäselvää, voidaanko nämä lukea reality-kategorian alle vai ovatko ne omia kategorioitaan. Määritelmä riippuu todennä-koisesti siitä, kuinka paljon ohjelmassa keskitytään tavallisten ihmisten elämään ja tunteisiin. Jos nämä ovat keskiössä, kyseessä on reality-ohjelma, mutta jos fokus on itse remontissa tai palkatuissa esiintyjissä, kuten juontajissa, ei ohjel-maa voi pitää realitynä.

Realityohjelman tunnusmerkkinä voidaankin pitää juuri sitä, että ohjelmassa esiintyy oikeita ihmisiä omina itsenään. Realityohjelmien päähenkilöistä tulee kuitenkin ohjelman myötä väkisinkin julkisuuden henkilöitä, kun he esiintyvät televisiossa, joten heitä ei voi enää ohjelman alkamisen jälkeen pitää aivan tuiki tavallisina ihmisinä. Monista realityohjelmista tehdään myös julkkisversioita, mutta julkisuuden henkilöt esiintyvät näissä yleensä omina itsenään roolihah-mon sijaan. Vaikka nämä ihmiset olisivat julkisuuden henkilöitä, he eivät ole realityohjelmassa esiintyjinä vaan tuovat esiin aidon itsensä sellaisena kuin he ovat arkielämässä, tai sellaisena kuin he haluavat arkiminänsä nähtävän. Toki pitkään jatkuneissa realityohjelmissa esiintymisen ja olemisen raja hämärtyy helposti, mutta ohjelmien tarkoituksena on kuvata aitoja ihmisiä. Dellerin (2019) mukaan realitytelevision ydin onkin juuri se, että se voi ainakin jollain tasolla väittää olevansa todellista tai aitoa, vaikka usein termi ”todellinen” on jotain ai-van päinvastaista kuin se, mitä realityohjelmissa näytetään (s. 7). Aitous tulee siitä, että vaikka tilanteet ovat usein tuotannon manipuloimia, henkilöiden reak-tiot ovat aitoja, kuten reality-käsikirjoittaja Kim Hoffman selittää haastattelus-saan (Meyer 2005). Amerikassa häntä tosin sanotaan ”tarinatuottajaksi”, koska

realityohjelmista ei haluta antaa käsikirjoitettua kuvaa. ”Manipuloidut tilanteet” voi kuulostaa pahalta, mutta se tarkoittaa vain sitä, että realityohjelmissa ihmiset laitetaan erikoiseen tilanteeseen ja seurataan, miten he toimivat siinä. Dan Petrie Jr. huomauttaa Meyerin haastattelussa, että ”dokumenttikuvausryhmä ei vain sattunut löytämään saarelta 12:n henkilön ryhmää, jotka äänestivät toisiinsa pois saarelta” (Meyer 2005).

2.1.2 Reality-käsikirjoittajan rooli ja prosessit

Mitä reality-käsikirjoittaja sitten tekee, jos ohjelmat eivät ole käsikirjoitettuja? Hän luo formaatteja, kirjoittaa vitsejä ja repliikkejä juontajille, keksii kilpailuja ja etsii satojen kuvattujen tuntien joukosta yhtenäisen tarinan, jossa on henkilö-hahmot, alku, loppu ja keskikohta (Meyer 2005). Erityisesti yhdysvaltalaisessa tv-viihteessä käsikirjoittaja myös manipuloi todellisuutta luomalla ns. frankenbite-repliikkejä. Frankenbite tehdään yhdistämällä esimerkiksi haastattelun sanoja uudelleen, niin että henkilö sanoo jotain muuta kuin hän todellisuudessa sanoi (Becker 2020). Suomessa tekijöiden etiikkaan ei kuulu käyttää frankenbite-tekniikkaa todellisuuden tarkoitukselliseen vääristämiseen, mutta myös meillä käsikirjoittaja tai leikkaaja saattaa poistaa haastattelusta turhia sanoja välistä tai yhdistää eri haastattelupätkiä, jotta asiat tulevat esille mahdollisimman selkeästi ja tehokkaasti.

Itse käsikirjoitusprosessi on hyvin yksilöllinen. Toisin kuin fiktiokäsikirjoittamiselle, reality-käsikirjoittamiselle ei ole tiettyä kaavaa, vaan kuten jo aiemmin mainitsin, jokainen käsikirjoittaja luo oman prosessinsa. Tämän luvun tiedot perustuvat suurelta osin omaan työkokemukseeni reality-käsikirjoittajana. Prosessin vaiheet ovat kuitenkin yleensä aika samat. Prosessi alkaa ideointivaiheesta, jossa suunnitellaan kauden, tai jos kyseessä on uusi formaatti, koko ohjelman rakenne. Tähän vaiheeseen osallistuvat ohjelmasta ja tuotantoyhtiöstä riippuen yleensä ohjaaja, käsikirjoittaja, tuottaja ja vastaava tuottaja. Tässä vaiheessa päätetään, mitä teemoja ohjelmassa halutaan käsitellä ja miten ne jakautuvat jaksoihin. Kun kauden rakenne on päätetty, hahmotellaan yksittäisten jaksoiden rakennetta, erityisesti jos on luvassa jotain uutta.

Seurantarealityssa jaksojen sisäistä rakennetta on mahdotonta määritellä kovin tarkkaan ennalta, jos tarkoitus on seurata ja dokumentoida osallistujien elämää, mutta joitain osviittoja voidaan kuitenkin määritellä. Jos jakson teemana on esimerkiksi perhe, voidaan ennalta päättää, että tätä jaksoa varten kuvataan osallistujia perheensä kanssa. Silloin tiedetään, että esimerkiksi yksin kaupassa käynti jätetään kuvaamatta, koska se ei liity jakson sisältöön. Tällaisten määritelmien avulla voidaan rajata sitä, kuinka paljon materiaalia kutakin jaksoa kohden kuvataan, mikä vähentää kuvausten kuormittavuutta osallistujille ja engeille, sekä jälkitöiden kuormittavuutta sisältö- ja edit-tiimeille.

Kilpailurealityssa tilanteita voidaan rajata tarkemmin erilaisten tehtävien kautta. Esimerkiksi laulukilpailuohjelmassa kuvataan henkilöitä vain tietyissä harjoitus- ja esiintymistiloissa tekemässä ennalta määrättyjä tehtäviä, kun taas monissa kilpailurealityissa, kuten esimerkiksi amerikkalaisessa jättimenestyksessä *Amazing Race*ssa, osallistujia kuvataan tiettyinä aikoina suorittamassa ohjelman määrittelemiä tehtäviä. Tällöin olosuhteet ja tekeminen ovat tarkoin määriteltäviä, mutta draama syntyy osallistujien onnistumisista ja epäonnistumisista sekä heidän välisistään suhteista.

Suunnitteluvaihetta seuraa kuvausvaihe, jossa osallistujia tallennetaan sovituisissa tilanteissa. Kuvauksista käsikirjoittaja on joko itse paikan päällä tai saa paikalla olevalta toimittajalta tai kuvaussihteeriltä päivittäisen kuvausraportin, jossa kerrotaan kuvatuista tapahtumista. Raportti on tärkeä työkalu, jonka avulla käsikirjoittaja voi hahmottaa tarinan kulkua jo ennen kuin hän näkee kuvattua materiaalia. Käsikirjoittaja usein myös katsoo läpi kuvattua materiaalia ja poimii tärkeimmät kohdat, joista jakson tarina muodostuu. Toisinaan tässä työvaiheessa on apuna apulaiskäsikirjoittajia tai käsikirjoittajia on useampia.

Kuvatun materiaalin pohjalta käsikirjoittaja tekee leikkaajaa varten edit-käsikirjoituksen, jonka pohjalta jakso leikataan. Tätä varten saatetaan pitää koosto- tai sisältöpalaveri, jossa käsikirjoittaja(t) ja apulaiskäsikirjoittaja(t) käyvät läpi kohtauksia ja järjestävät ne sopivaan järjestykseen jakson sisälle. Tähän tarkoitukseen käytetään usein ns. lappuseinää, joka on jaettu jakson sisäisiin blokkeihin. Kohtaukset järjestetään blokkien sisälle post-it-lapuilla, joita on helppo siirrellä paikasta toiseen. Käsikirjoittaja voi myös raakaleikata materiaalia suoraan aikajanelle leikkaajaa varten.

Kun yhteisymmärrys jakson kulusta on saavutettu, käsikirjoittaja kirjoittaa kohtaukset edit-käsikirjoitukseksi leikkaajalle. Edit-käsikirjoitus voi olla muutama sivu tai yli 20-sivuinen opus riippuen siitä, kuinka tarkasti kohtaukset on kirjoitettu auki. Tämä riippuu paljon sekä käsikirjoittajasta että ohjelmasta. Jotkut käsikirjoittajat, kuten haastattelemanani Haukkamaa (2.10.2020), eivät tee lainkaan käsikirjoitusta, vaan sen sijaan raakaleikkaavat materiaalin valmiiksi leikkaajaa varten.

Joka tapauksessa käsikirjoituksesta löytyy aina tietyt elementit, jotka välitetään leikkaajalle. Kohtaukset on laitettu järjestykseen, jossa ne halutaan ohjelmassa esittää, ja kohtauksiin on lisätty haastattelukommentit, sekä mahdolliset spiikit ja insertit. Käsikirjoittaja käy yleensä edit-käsikirjoituksen läpi leikkaajan kanssa ja selittää, miten jakso asettuu paikalleen kauden jaksojen jatkumossa. Leikkaajia on lähes kaikissa ohjelmissa useampia ja useita jaksoja leikataan samanaikaisesti, joten leikkaajat eivät välttämättä tiedä, mitä edellisissä jaksoissa on tapahtunut. Käsikirjoittaja on siis vastuussa siitä, että punainen lanka säilyy ja ohjelman tarina etenee loogisesti jaksosta toiseen.

Usein käsikirjoittaja myös katsoo ja kommentoi leikkausversioita post-ohjaajan ominaisuudessa, ennen kuin ne menevät eteenpäin tuottajille ja kanavalle. Yhteistyö leikkaajien kanssa voi olla tiivistä, jolloin leikkaajat pyytävät apua muun muassa haastattelujen etsimiseen ja tarinan kuljettamiseen, mutta tämä riippuu jälleen kerran ohjelmasta. Mitä enemmän osallistujia ja haastattelumateriaalia on, sitä tärkeämpi käsikirjoittajan rooli on jälkitöissä. Omassa työssäni olen yleensä ollut tiiviisti mukana myös leikkausvaiheessa. Käsikirjoittajan täytyy pystyä katsomaan myös raakaleikattua materiaalia ja kommentoimaan tarinan toimivuutta ilman lopullisia hienosäätöjä. Käsikirjoitusprosessi päättyy joko kun tilaaja hyväksyy leikkausversion ja se voidaan laittaa eteenpäin jälkitöihin, tai kun edit-käsikirjoitus on valmis, riippuen ohjelmasta.

3 TIIMITYÖSKENTELEY ETÄNÄ

Etätiimityötä on tutkittu vuosien varrella paljon etenkin tiedemaailmassa. Vaikka tutkimus ei liity suoraan käsikirjoittamisen prosesseihin, monet peruseriaatteen ovat samoja. Bussi et al. (2019) vertaavat tutkimuksessaan etä- ja lähitiimityöskentelyä. He toteavat, että erityisesti ideointi ja päätöksenteko ovat työvaiheita, joiden koetaan onnistuvan parhaiten lähityöskentelyssä. Lähityöskentelyssä ideoiden jakaminen, palautteen pyytäminen ja palautteeseen reagoiminen on helpompaa ja nopeampaa. Toisaalta lähityöskentelyn koetaan myös hidastavan työskentelyä ja häiritsevän keskittymistä tietyissä tilanteissa.

Bussi et al. (2019) toteavat myös, että vaikka ideointivaiheen työskentely on etänä vähemmän hedelmällistä, se on lähityöskentelyä parempi vaihtoehto aikapaineen alla, sillä se on nopeampaa ja tehokkaampaa. Ideointi on tärkeä osa myös reality-käsikirjoitusprosessia, kun uutta formaattia, kauden kaarta tai teemoja suunnitellaan. Päätöksenteko puolestaan on käsikirjoitustiimissä helpompaa, sillä tiimillä on yleensä ennalta määriteltä johtaja, joka voi olla pääkäsikirjoittaja, ohjaaja tai vastaava tuottaja. Tämä henkilö tekee lopulliset päätökset ja kantaa luovan vastuun, eikä päätösten tarvitse syntyä yksimielisinä. Toki prosessi helpottuu, jos kaikki kirjoittajahuoneessa ovat samaa mieltä.

Redlich et al. (2017) toteavat, että heidän tutkimuksensa koeryhmät kokivat virtuaalityöskentelyn vähemmän tehokkaaksi kuin lähityöskentelyn, sillä asioiden havainnollistaminen vaati enemmän selityksiä kuin lähityöskentelyssä. Koeryhmät kokivat, että online-valkotaulun käyttö helpotti asioiden havainnollistamista ja visualisointia, mutta he totesivat, että virtuaalisen työkalun apu ei silti päässyt samassa ympäristössä tapahtuvan palaverin tehokkuustasolle (Redlich, ym. 2017). Reality-käsikirjoitusprosessissa käytetään usein valkotaulua tai ns. lapuseinää, jonka avulla jakson tai koko kauden kaarta hahmotellaan. Tähän tarkoitukseen online-valkotauluohjelma voisi olla apuna virtuaalityöskentelyssä, mikäli ohjelmisto olisi suunniteltu käyttötarkoitukseen sopivaksi.

Utriainen (2017) toteaa tutkimuksessaan, että koehenkilöt kokivat päätöksenteon vaikeimmaksi tehtäväksi etätiimityöskentelyssä. Tähän vaikuttivat tosin tekniset ongelmat ja tiimin jäsenten sijainti eri aikavyöhykkeillä. Sitä vastoin omien

ideoiden jakaminen muiden kanssa koettiin Utraisen koetiimeissä etänä erityisen helpoksi. Tutkimukseen osallistuneet tiimit kokivat kuitenkin lähityöskentelyn helpommaksi vaihtoehdoksi kaikilla työn osa-alueilla. (Utriainen 2017) Lähityöskentelyn mieltäminen etä- tai virtuaalityöskentelyä helpommaksi saattaa kuitenkin johtua siitä, että tiimit ovat tottuneempia lähityöskentelyyn ja kokevat sen siksi itselleen luontevammaksi, vaikka Utriainen ei tätä tutkimuksessaan ota esille.

Yksin suoritettu etätö on puolestaan todettu tehokkaammaksi kuin jaetussa tilassa työskentely, mutta vain silloin, kun tehtävä on ennalta tarkoin määriteltä (Bussi, ym. 2019). Tämä tarkoittaa sitä, että tiimeille, jotka työskentelevät osittain tai kokonaan etänä, yhteisten tavoitteiden määrittäminen ja töiden jakaminen selkeästi on erityisen tärkeää. Großera & Baumöl (2017) varoittavat kuitenkin, että etätöskentely voi aiheuttaa haasteita yhteisten tavoitteiden rajaamisessa ja niiden tavoittelussa käytettävien keinojen määrittelyssä. Näistä syistä etätiimin vetäjältä ja tiimin jäseniltä vaaditaan paljon, ja erityisesti teknologian tuntemus ja johtamistaidot ovat tärkeässä roolissa tiimin toiminnan kannalta (Großera ja Baumöl 2017).

Kaikki nämä haasteet pätevät mahdollisesti myös käsikirjoitustiimin prosesseihin, ja tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, missä määrin näin on. Olen käyttänyt virtuaalitiimityöskentelyä koskevia lähteitä apuna haastattelukysymysten määrittelyssä.

4 ETÄTYÖSKENTELY REALITY-KÄSIKIRJOITAMISESSA

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onnistuuko realityn käsikirjoittaminen virtuaalisessa työympäristössä, ja mitä lähtökohtia se vaatii onnistuakseen. Haastattelin tätä opinnäytetyötä varten alan ammattilaisia, jotka ovat käyttäneet virtuaaliympäristöjä osana käsikirjoitusprosessia koronaviruspandemian takia keväällä/kesällä 2020. Halusin haastatteluun mukaan sekä pitkän työkokemuksen omaavia ammattilaisia että vasta aloittelevia käsikirjoittajia. Valitsin henkilöitä, jotka ovat toimineet alalla myös eri rooleissa, kuten toimittajina tai post-ohjaajina, sillä on hyvä, että haastateltavat voivat tarkastella etä- ja virtuaaliprosesseja monelta kannalta. Koen, että näin on mahdollista saada mahdollisimman monipuolinen kuva etä- ja virtuaalityöskentelystä.

4.1 Metodi

Käytin haastattelumetodin puolistrukturoitua haastattelua. Lähetin osallistujille etukäteen kysymyslistan, jonka perusteella haastattelin heitä vapaamuotoisesti. Toteutin haastattelut Zoom-etäkokouspalvelun kautta syksyllä 2020. Kaikki haastattelut on tallennettu videolle ja litteroitu. Tarkempia tietoja haastateltavista löytyy liitteestä 1.

Haastattelujen tarkoituksena on selvittää reality-käsikirjoittajien kokemuksia etäyhteyksistä ja heidän mielipiteitään etätyöskentelyn mahdollisuuksista alalla tulevaisuudessa. Käytin virtuaalityöskentelystä tehtyjen tutkimusten tuloksia apuna määrittäessäni haastattelukysymyksiä, jotka voi nähdä liitteessä 2. Jaoin kysymykset neljään teemaan, jotka oli koettu aiemmissa tutkimuksissa haastaviksi. Nämä olivat ryhmäytyminen, suunnittelu ja ideointi sekä yhteydenpito ja palaverit. Lisäksi kysyin yleisesti haasteista ja hyvistä puolista virtuaali- ja etätyöskentelyssä. Haastatteluotos on niin pieni, ettei vastauksista voi vetää kvantitatiivisia johtopäätöksiä, eikä se myöskään ole tämän tutkimuksen tarkoitus. Tutkimus voi kuitenkin toimia pohjana suuremmalle kvantitatiiviselle tutkimukselle etä- ja virtuaalityöskentelyn mahdollisuuksista reality-käsikirjoitustyössä tulevaisuudessa.

Olen jakanut tulokset haastattelututkimuksen perusteella tärkeimpiin osa-alueisiin, joihin etätyöskentely vaikuttaa sekä hyvässä että pahassa. Haastattelujen perusteella tärkeimpiä asioita, joihin etätyöskentely reality-

käsikirjoittamisessa vaikuttaa ovat ryhmäytyminen ja luottamuksen syntyminen tiimissä, työhyvinvointi, yhteydenpito työryhmän jäseniin ja tiedonvälitys, suunnittelu ja ideointi, sekä itse käsikirjoitustyö. Kuvaan tulokset näiden teemojen mukaisesti seuraavissa luvuissa. Lopuksi pohdin myös etätyöskentelyn tulevaisuudennäkymiä, eli sitä, mitä työvaiheita voisi normaalioloissakin siirtää etäyhteyksiin ja mitä ei. Kunkin haastateltavan kokemus etätyöskentelystä on toki subjektiivinen, mutta vastauksista löytyi paljon yhteneväisyyksiä sekä vastaajien kesken että muissa tutkimuksissa ilmenneisiin tuloksiin.

4.2 Ryhmäytyminen etäyhteyksissä

Kun tehdään luovaa työtä isolla työryhmällä, on tärkeää, että työryhmän kaikki jäsenet kokevat, että he tekevät samaa yhteistä ohjelmaa, jossa kaikkien panos on tärkeä. Tästä syystä ryhmäytyminen on hyvin tärkeä osa reality-ohjelman tekemistä. Kun työryhmän jäsenet tuntevat toisensa, myös kynnys kysyä ja jakaa asioita madaltuu. Tämä on erityisen tärkeää sisältötiimissä, jonka jäsenten välille pitää rakentua luottamuksellinen suhde, jotta ideoiden jakaminen olisi mahdollisimman helppoa ja luontevaa.

Suurin osa haastateltavista piti ryhmäytymistä tärkeänä osana työskentelyä reality-tuotannon sisältötiimissä. Esimerkiksi Aaltonen sanoi näin: ” Ei ole tarkeeta tuntea ennen projektin alkua. Se on mukavaa, se helpottaa joitakin asioita, mut on tarkee tutustua. Jos et tunne ihmisiä ennen, niin sit se vie hiukan aikaa siltä projektilta et sä tutustut. Mun mielestä on tarkeää, että kemiat kohtaa, se on tuotannolle hyväksi, että kemiat kohtaa ja ihmiset saa aikaan yhdessä asioita.” (Aaltonen, 8.10.2020) Punkkinen puolestaan oli sitä mieltä, että ”jos tehdään semmosta ideointityötä niin on hyvä tuntee ennalta et on tavallaan semmonen luottamuksellinen suhde, että voi heitellä ideoita. Et jos on ihan tuntemattomat ihmiset, niin voi olla korkeempi kynnys heittää hölmöjäkin ideoita.” (Punkkinen 7.10.2020)

Kysymys kuuluukin, miten ryhmäytyminen onnistuu etäyhteyksissä. Tavallisesti työryhmä sitoutetaan ohjelman tekemiseen kick offissa, jossa tutustutaan ohjelmakonseptiin ja muihin työryhmän jäseniin. Tämä on aloituskokous, jonka virallisen osuuden jälkeen työryhmän jäsenet jäävät usein tutustumaan toisiinsa vapaamuotoisemmin. Tutustuminen edesauttaa luottamuksen syntymistä, mikä

pienentää kynnystä ottaa yhteyttä tuotannon aikana. Jos työryhmä on kovin hajallaan maantieteellisesti tai muuten estynyt tapaamasta kasvokkain, vaihtoehtona yhteistapaamiselle on etäpalaveri.

Useimpien haastateltavien mielestä etä- kick off ei aja samaa asiaa kuin kasvokkain tapaaminen. Wolff tiivistä asian sanomalla: ” Mun mielestä kick offit ei oikein etänä toimi. Siitä häviää se tutustuminen. Se on enemmän tiedonkulullinen palaveri, mutta siinä jää semmonen ryhmäytyminen ja tietynlainen yhteishengen luominen.” (Wolff 6.10.2020) Mäkynen puolestaan esitti varovaisemman arvion ryhmäytymisen onnistumisesta virtuaalisesti: ”Varmaan se riippuu tosi paljon ihmisistä et miten hyvin se onnistuu. Ei sille varmaan mitään esteitä oikeasti ole, mutta harvemmin sä jätät ihmisen kanssa hengaillemaan Zoom-palaveriin ihan muuten vaan ja ala jutteleen ihan muista asioista, joista se tutustuminen alkaa.” (Mäkynen 18.9.2020)

Ryhmäytymistä voi haitata myös teknologian epäluotettavuus. Erään tutkimuksen mukaan vain yhden sekunnin viive videoyhteydessä sai ihmiset pitämään keskustelukumppania vähemmän ystävällisenä, kun taas toisessa tutkimuksessa selvisi, että jos videon laatu on heikko, ihmiset varovat sanojaan enemmän videokeskustelussa. (Spicer 2020) Näiden tutkimusten valossa vahvaa luottamussidettä vaativa työ esimerkiksi sisältötiimin kesken voi kärsiä, jos työ toteutetaan pelkästään etäympäristöissä. Lähes kaikki haastattelemani käsikirjoittajat olivatkin sitä mieltä, että tuotannon aloituspalaveri, eli kick off, olisi hyvä toteuttaa lähitapaamisena (Aaltonen 8.10.2020; Immonen 29.9.2020; Mäkynen 18.9.2020; Punkkinen 7.10.2020; Wolff 6.10.2020).

4.3 Työhyvinvointi etänä

Ryhmäytyminen liittyy vahvasti myös työhyvinvointiin. Esimerkiksi työkavereiden vertaistuki on tärkeä osa toimivaa työskulttuuria myös reality-käsikirjoittamisessa, ja erityisesti toimittajan työssä, jota suurin osa reality-käsikirjoittajista tekee käsikirjoittamisen lisäksi.

Wolff mainitsi, että jos työryhmän kesken ei olla ryhmäytytty kasvokkain, kynnys ottaa yhteyttä työkavereihin vertaistukimielessä kasvaa. Toimittajana hän koki luontevammaksi ottaa yhteyttä kollegoihin, jotka hän tunsu entuudestaan,

mutta sanoi, että kynnyksellä soittaa tuntemattomalle toimittajakollegalle olisi ollut suuri. (Wolff 6.10.2020) Jos kasvokkain tapaamisia ei järjestettäisi enää lainkaan, jonkin ajan kuluttua kukaan ei enää tuntisi toisiaan edellisistä tuotannoista. Silloin vertaistuen saaminen muodostuisi hyvin vaikeaksi ja työntekijä jäisi helpommin yksin.

Etätyössä työ- ja vapaa-ajan raja voi hämärtyä, varsinkin jos on kokematon etätyöntekijä. Mäkynen oli sitä mieltä, että ”se syö jaksamista, kun sä oot What-sappin kautta käytettävissä koko ajan. Se luo sellaisen tietynlaisen käsityksen, että jos asiat hoidetaan etänä niiden kanavien kautta, niin siinä sä menetät samalla sun omaa vapaa-aikaakin.” (Mäkynen 18.9.2020) Tämän ilmiön, jota kutsutaan ”teknologiainvaasioksi” (*techno-invasion*), on todettu vaikuttavan negatiivisesti etätyöntekijöihin, kun jatkuva yhteydessä oleminen aiheuttaa työ- ja vapaa-ajan rajojen hämärtymistä (Molino, ym. 2020). Tämän välttämiseksi omien rajojen ja työaikojen määrittely on ensiarvoisen tärkeää etätyöskentelyssä.

Toisaalta etätyöskentely voi myös lisätä työhyvinvointia helpottamalla työn ja vapaa-ajan tasapainottamista tarjoamalla joustavuutta työn tekemiseen. Mäkynen pohdiskelikin myös sitä, että erityisesti kesäaikaan, kun ihmiset haluavat viettää aikaa pääkaupunkiseudun ulkopuolella, etätyö mahdollistaa sen lisäen siten elämänlaatua ja työhyvinvointia (Mäkynen 18.9.2020). Molino et al. (2020) tutkimus vahvistaa myös tämän, mutta muistuttaa, että työntekijät kokevat usein tarvetta hyvittää saavutettua joustavuutta tekemällä enemmän työtä.

Työhyvinvointia lisää myös etätyöskentelyn tarjoama joustavuus niille, jotka eivät asu lähellä työpaikkaansa. Aaltonen ja Haukkamaa mainitsivat molemmat lähityössä haastavaksi sen, että heidän pitää ajaa Helsingin keskustaan kahden tunnin palaveria varten, koska se vie aikaa heidän tavallisilta työtehtäviltään ja aiheuttaa siten kiirettä (Aaltonen 8.10.2020; Haukkamaa 2.10.2020). Myös Wolff kertoi löytäneensä etä- ja lähityöhön omaa hyvinvointiaan tukevan kombinaation jo ennen Covid-19-pandemiaa: ”Mä teen tietyt päivät toimistolla ja tietyt päivät kotona riippuen siitä mitä työtehtäviä mulla on menossa. Ehkä välillä musta oli kiva ennen korona-aikaa tehdä välillä toimistolla, vaikei ollu mitään selkeää palaveroitavaa, niin tuli vaihdettua kuulumisia työkavereitten kanssa.” (Wolff 6.10.2020)

4.4 Yhteydenpito ja kommunikaatio etäyhteyksissä

Yhteydenpito muuttuu etätöitä tehdessä paljon, sillä monet tuotannot toteutetaan toimistolla avokonttorissa, jossa kaikkien osastojen ihmiset työskentelevät fyysisesti lähellä toisiaan. Tällöin tieto kulkee orgaanisesti kaikille, sillä vahingossakin tulee kuulleeaksi asioista, jotka eivät välttämättä edes kuulu omaan työnkuvaan. Tärkeän informaation voi huikata työkaverille konttorin toiselta puolelta ja kaikesta voi kysäistä matalalla kynnyksellä, kun ei tarvitse muuta kuin koputtaa työkaveria olalle.

Etäyhteyksissä informaation levittämisen eteen täytyy nähdä vaivaa. On varmistettava, että jokainen tiimin jäsen saa tarvitsemansa tiedot, koska informaatio ei leviä orgaanisesti tiimin sisällä. Etäyhteyksissä oleva työkaveri unohtuu helposti keskustelusta ja tärkeä tieto voi kadota ison porukan ryhmäkeskusteluun, jos ei satu olemaan viestiketjun äärellä, kun viesti saapuu.

4.4.1 Tiedonvälitys

Mäkynen oli kohdannut viestinnällisiä ongelmia etätöiden alkuvaiheessa. Hän mainitsi ongelmalliseksi sen, että jos viestikanavien äärellä ei muiden töiden takia satu olemaan juuri silloin, kun viesti tärkeästä muutoksesta tulee, viesti voi esimerkiksi Whatsappissa hukkaa informaatiovirtaan, josta sitä on vaikea löytää jälkeensä. Hän peräänkuulutti tietojen tallentamiseen järkevää systeemiä, mutta totesi, että sellaisen kehittäminen olisi tuotannon ihmisten vastuulla. (Mäkynen 18.9.2020) Monet kommunikaatio-ongelmat ovat etätöissä ratkaistavissa, kunhan otetaan käyttöön hyviä käytäntöjä ja kaikki tärkeät tiedot kirjataan jonnekin, missä ne ovat virtuaalisesti kaikkien saatavilla. Toki tämä vaatii työntekijöiltä uuden opettelua ja aktiivista tiedon etsimistä, mutta se ei ole mahdoton tehtävä.

Moni haastateltavista ei kuitenkaan pitänyt tiedonkulkua etäyhteyksissä ongelmana, sillä käsikirjoittajalle tärkeä tieto kentältä ja kuvauksista kulkee muutenkin hyvin alalle vakiintuneiden kuvausraporttien kautta (Haukkamaa 2.10.2020; Aaltonen 8.10.2020; Wolff 6.10.2020). Ja jos raportissa on jotain epäselvää, niin

aina voi soittaa tai laittaa viestiä sen laatijalle ja pyytää lisätietoa (Haukkamaa 2.10.2020).

Myös yhteydenpito leikkaajien kanssa, mikä kuuluu monen käsikirjoittajan toimenkuvaan, onnistuu hyvin etäyhteyksissä. Haukkamaa ja Aaltonen mainitsivat molemmat, etteivät ole vuosiin olleet lähikontaktissa leikkaajien kanssa, vaan briiffit ja jaksojen kommentointi on hoidettu puhelimitse ja sähköpostitse jo kauan ennen pandemiaa (Aaltonen 8.10.2020; Haukkamaa 2.10.2020).

4.4.2 Kynnys ottaa yhteyttä

Huomasin haastatteluja tehdessä, että etätyömyönteisyys oli suoraan verrannollinen siihen, kuinka kauan vastaaja oli ollut alalla. Pidempään alalla työskennelleet Haukkamaa, Wolff ja Aaltonen mainitsivat kaikki, että avokonttorissa työskennellessä heidän on vaikea keskittyä, koska työ keskeytetään jatkuvasti (Aaltonen 8.10.2020; Wolff 6.10.2020; Haukkamaa 2.10.2020), kun taas vähemmän aikaa alalla olleet Immonen, Punkkinen ja Mäkynen kertoivat kaipaavansa avokonttorin matalaa kynnystä ottaa yhteyttä ja kysyä asioita (Immonen 29.9.2020; Punkkinen 7.10.2020; Mäkynen 18.9.2020).

Aloittelevalle käsikirjoittajalle lähityö muiden tiimiläisten kanssa on siis tärkeää. Tätä työtä ei opeteta missään, joten esimerkiksi apulaiskäsikirjoittajan roolissa alaa opettelevalle käsikirjoittajalle etätyöstä voi olla jopa haittaa, kun muu sisältötiimi ei ole paikalla opastamassa työnkuvaan. Immonen koki, että kynnys ottaa yhteyttä käsikirjoittajaan kasvoi, kun tämä ei ollut toimistolla: ”Ei mulla tullu tavallaan mieleenkään ton tasoista asioista, mitä me [toisen apulaiskäsikirjoittajan] kanssa pohditiin, niin ruveta [käsikirjoittajalle] soittaa tai laittaa viestiä. Enemmän ajattelin, että tätä voi kysyä sitten koostossa. Jos sä olisit ollut siinä, niin sitten olis varmasti kysynyt työn lomassa, mutta ei ne ollut sellaisia, että niitten takia olis ruvennu soittaa.” (Immonen 29.9.2020)

Punkkinen ja Immonen työskentelivät apulaiskäsikirjoittajina samassa toimistossa korona-aikana, mutta muu tiimi oli mahdollisuuksien mukaan etäyhteyksissä. Punkkinen koki, että lähityöskentely toisen apulaiskäsikirjoittajan kanssa oli korvaamaton tuki työtä tehdessä: ”Se oli tosi

hyödyllistä, et sä pystyt näyttää matskua toiselle. Joskus oli niin, että katto matskua ja näki jotain, mut ei ollut varma, et oliks se vaan omassa päässä, niin sit pysty tavallaan, et tuu kattomaan ja sano ooksä samaa mieltä tästä. Ja ylipäättään se, että pysty vaihtaa ajatuksia nii oli ihan superhyvä. Et ei mun mielestä, ei tullu sellasta et hitto kun toi taas huutelee tuolta. Se on ihan hyvä, että saa välillä hengähdystaukoja ja voi purkaa ajatuksia.” (2020)

Alalla 15 vuotta työskennellyt Aaltonen on hyvin eri mieltä jatkuvista keskeytyksistä avokonttorissa: ”Kyllä mä ehdottomasti käsikirjoittajana tykkään siitä, että mulla on rauha tehdä ja keskittyä ilman, että joku koko ajan keskeyttää. Koska on paljon sellaisia vaiheita, joissa oikeesti se on hermoja raastavaa, kun ovi käy koko ajan. Mä vihaan avotoimistoja, just siitä syystä et vaikka sä oot kuinka luurit korvilla, niin siellä on aina jotain semmosta, et se on välillä mahdotonta keskittyä. Etänä pystyy keskittyä sit ku on sen tarve.” (8.10.2020)

Kynnys ottaa yhteyttä tai keskeyttää työkaverin työskentely on siis ehkä liiankin matala lähityössä avokonttorissa, mutta etäyhteyksissä kynnys ottaa yhteyttä voi kasvaa turhan suureksi ja haitata tiedonkulkua. Punkkisella oli hyvä ratkaisuehdotus tähän ongelmaan etäyhteyksissä. Hän ehdotti päivittäistä 15 minuutin palaveria sisältötiimin kesken, jossa käydään läpi pieniä ja ”turhia” asioita, joita on noussut mieleen päivän aikana. (Punkkinen 7.10.2020) Tällainen järjestely voisi toimia varsinkin sellaisessa tiimissä, jossa on useampia käsikirjoittajia, jotka työstävät samaa kokonaisuutta. Tällaista päivittäistä pikapalaveria on myös käytetty menestyksekkäästi monissa muiden alojen yrityksissä korona-aikana (Waizenegger, ym. 2020).

4.5 Palaverit

Palaverit ovat tärkeä osa käsikirjoittajan työtä, sillä niissä tieto kulkee koko tiimin tai pienempien osa-alueiden kesken. Osan tiimistä työskennellessä etänä palaverien merkitys kasvaa entisestään, sillä ne ovat ainoa tapa välittää tietoa koko työryhmälle. Palaverien siirtyminen etäyhteyksiin on työryhmille uuden opettelua, koska se on hyvin erilainen tapa työskennellä kuin kasvokkain tapaaminen.

4.5.1 Aikatauluttaminen ja asialista

Etäpalaverien järjestäminen vaatii palaverin vetäjältä uusia taitoja sekä välineiden tuntemisen että palaverin aikatauluttamisen suhteen, kuten Großera & Baumölin (2017) tutkimuksesta käy ilmi. Samat ongelmat näkyvät myös reality-ohjelmien etäarjessa, mikä ilmenee haastatteluista.

Wolff mainitsi selkeän aikataulutuksen tärkeydestä sanomalla: ”Ehkä tommossa palaverissa se aikatauluttaminen on tärkeätä et tietää, et seuraavat kymmenen minuuttia on varattu sille, että pallotellaan ideoita” (Wolff 6.10.2020). Palaverien aikatauluttaminen ja järjestäminen on koko työryhmän palavereissa tuotannon ihmisten vastuulla, mutta sisältöpalaverissa voi olla hyvinkin epäselvää, kuka palaveria vetää ja mitä on asialistalla. Tämä vaatii käsikirjoittajalta etäyhteyksissä vahvempia esimiestaitoja kuin lähipalavereissa, jotka ovat vapaamuotoisempia.

”Zoomihan on sellasta vähän koulumaista. Et opettaja puhuu ja oppilaat puhuu, kun [saavat puheenvuoron]. Mut jos on monta opettajaa, niin sen pitäis silti... On se vähän semmosta armeijamaista, hierarkista. Mut se tavallaan, sillä tavalla kaikki pääsis, se menis vaan tehokkaammin. Kaikki saa sanoa mielipiteensä ja voi olla varmoja, et muut kuulee sen.” (Haukkamaa 2.10.2020)

Toisaalta liika ”koulumaisuus” voi olla pahasta, sillä se tappaa luovuuden. Apulaiskäsikirjoittaja Immonen koki, että etäkoostossa hierarkia korostuu helposti liikaakin: ”Siinä tuli enemmän semmosta asetelmaa, että me tullaan tavallaan omine tuotoksine tuomarin eteen. Ku me ei olla oltu siihen asti [käsikirjoittajan] kanssa yhteyksissä siitä, mitä me tehdään. Ja sitte siinä on se jaksokoosto, niin siihen tuli semmonen niinku erilainen viba, kuin jos oltais oltu kaikki yhtenä porukkana toimistolla ja vaan siirrytty eri huoneeseen tekee koostoa.” (Immonen 29.9.2020)

Immosen vastauksessa näkyy hyvin se, että epävirallisuutta vaaliva työskentelykulttuuri reality-ohjelman sisältöimissä muuttuu virtuaaliyhteyksiin siirryttäessä. Yksi ratkaisu tähän voisi olla se, että puhutaan työskentelykulttuurista suo-

raan ja avoimesti ja muistutetaan kaikkia tiimiläisiä siitä, miten työtä on tarkoitus tehdä (Howard-Grenville 2020).

Aaltosella on antaa esimerkki toimivasta palaverikäytännöstä etäpalaverissa: ”Se on aina yleensä niin, et me tiedetään mitä me käydään läpi. Kun meillä on viikoittaiset palaverit, niin kuin tässä ohjelmassakin on, tai käsispalaverit, sisältöpalaverit oikeestaan, niin sit siel on aina sovittu etukäteen, että mitä käydään läpi. Ja tietenkin tehdään muistiinpanot edellisistä palavereista, niin et voi aina kattoo, et mitä on käymättä ja mitä on milloinkin mistäkin ollut mieltä. [...] et se rajautuu just johonkin, ettei aika kulu sit siihen, et pitää tehdä miljoona asiaa.” (Aaltonen 8.10.2020) Tällainen yhdessä asioista sopiminen ja yhteiseen asialistaan nojaaminen auttaa tiimiä toimimaan tasavertaisena ryhmänä.

4.5.2 Etäpalaverien edut

Koko työryhmän yhteiset palaverit moni olisi valmis siirtämään etäyhteyksiin normaalioloissakin, sillä ne vievät usein turhan paljon aikaa itse käsikirjoitustyöltä. Isot palaverit ovat monien haastateltavien mielestä muodostuneet etäyhteyksissä tehokkaammiksi ja vähemmän aikaa vieviksi kuin lähiyhteyksissä (Haukkamaa 2.10.2020; Wolff 6.10.2020; Immonen 29.9.2020). Etätyötä normaalioloissakin suosiva käsikirjoittaja ja post-ohjaaja Haukkamaa huomautti myös, että etätöistä tai kentältä palaveriin lähteminen vie aina aikaa muulta tekemiseltä (Haukkamaa 2.10.2020). Lähipalaverit voivat siis pahimmillaan vähentää työtehokkuutta huomattavasti ja saada aikataulut venymään, jos työaika tuhlautuu kohtuuttomasti.

Wolff kuitenkin mainitsi viisaasti, että etäpalaverien tehokkuudella on hintansa, jota ei välttämättä osata vielä määritellä. ”Etäpalaverithan saattaa olla tehokkaampia, kun ne ei niin herkästi leviä käsiin. Mut et onhan se pari tuntia mitä on menny toimistolla, niin jotain sinä aikana on tapahtunut, mitä nyt ei sit tapahtunut. Se ei ehkä oo niin olennaista tiedonkulullisesti, et se on ehkä enemmän ollut sellaista tiimiytymistä ja vertaistukea ja muuta.” (Wolff 6.10.2020)

Tällä hetkellä voi tuntua, ettei mitään jäänyt puuttumaan, mutta jos etätyöskentely jatkuu useampien vuosien ajan, alamme ehkä nähdä muutoksen myös lopputuotteessa tai ihmisten jaksamisessa. Ainakin Punkkinen oli sitä mieltä, että

etäpalaverissa tehokkuuden jalkoihin jää jotakin oleellista: ”Jos kaikki olis normaalisti, niin kyl mä pitäisin nekin [tiimipalaverit] kasvokkain. Kyllähän sieltä se informaatio tuli, mut se semmonen ryhmäytyminen jäi. Onhan siellä semmosia ihmisiä nytkin kesän tiimissä on ihmisiä, joita no kyl mä varmaan tunnistan, jos kadulla kävelee vastaan, mut en oo sanaakaan vaihtanut.” (Punkkinen 7.10.2020)

Tehokkuus on siis etäpalaverien kiistaton etu, mutta kannattaa kuitenkin pohtia, millaisia palavereja etäyhteyksiin siirretään. Aaltonen (8.10.2020) ehdottikin, että etäyhteyksiin voitaisiin siirtää puhtaasti tiedonkululliset palaverit, joissa sovitaan deadlineja tai esitellään edistystä. Luovat palaverit ja aiemmin mainitut ryhmäytymistä edistävät palaverit kannattaisi pitää lähitapaamisina. Tätä tukevat myös muut virtuaali- ja etätyöstä tehdyt tutkimukset. (Bussi, ym. 2019, Redlich, ym. 2017)

4.5.3 Etäpalaverien haasteet

Kynnys ottaa puheenvuoro voi olla etäpalaverissa korkeampi kuin kasvokkain tapahtuvassa palaverissa. Immonen vertasi etäpalaverien keskustelukulttuuria vuoden takaisin lähipalavereihin: ”Siitä ehkä tuli myöskin semmonen olo, että tässä ei viitti kovin herkästi sanoa mitään tänne väliin. Et jos miettii niitä vuoden takaisia palavereita, että istuttiin kaikki saman pöydän äärellä, niin siinä tuli ehkä semmonen keskustelevampi olo. Siinä uskalsi sanoa jotain sinne väliin.” (Immonen 29.9.2020)

Aaltonen oli Immosen kanssa samaa mieltä keskeyttämisen vaikeudesta: ”[Virtuaalipalaverit] meni ehkä enemmän vaan semmoiseksi monologiksi. Välillä tuntui, että vienkö mä vaan kaikkien aikaa, ketä kiinnostaa kuunnella näitä. [...] Mä uskon, että keskeytykset ja lisäkysymykset, niin on suurempi kynnys esittää niitä etänä. Kun yhteydet pätkii ja siellä on seitsemän muuta ja yritetään käydä vuoropuhelua, niin siinä on vielä opettelua.” (Aaltonen 8.10.2020)

Tällainen tunne, että vie turhaan muiden aikaa etäpalaverissa, voi johtua siitä, että videopalaveriohjelmassa osanottaja näkee oman kuvansa pienellä ruudulla, mikä voi lisätä itsetietoisuutta negatiivisella tavalla. Siksi olisikin hyvä piilottaa oma kuvansa palaverin ajaksi ja keskittyä muihin osanottajiin, kuten tekisi lähipalaverissa. (Spicer 2020)

Toisaalta ruudun koosta riippuen myös muiden kuvia voi olla vaikea nähdä virtuaalipalaverissa. Tällöin kokoukseen osallistumisen motivaatio voi laskea. ”Varsinkin, mitä enemmän on ihmisiä, niin sitä hedelmällisempää on olla lähipalaverissa. Etäpalaveri enemmän kuin viiden kanssa, niin rupee olemaan. Et mitä enemmän on porukkaa, niin sitä hankalampi on saada puheenvuoroa, haluta edes osallistua keskusteluun tai ymmärtää, kuka se on joka puhuu, jos sä et oo koskaan nähnyt niitä, etkä tiedä mikä heidän roolinsa tuotannossa edes on.” (Aaltonen 8.10.2020)

Myös pienet sosiaaliset vihjeet jäävät virtuaaliyhteyksissä näkymättömiin ja kuulumattomiin, mikä voi aiheuttaa epävarmuutta varsinkin pitkien puheenvuorojen aikana. Immonen summasi tämän ajatuksen hienosti sanomalla: ”Muitten pitää olla hiljaa, koska [Zoom] katkasee heti, jos joku toinen alkaa puhua, et mun ääni ei kuulu. Et siinä ei saa sitä semmosta sosiaalista viestiä siitä, että toinen nyökkää tai näyttää kiinnostuneelta tai näyttää siltä, että mitä ihmettä. Siinä on vähän epävarma olo koko ajan, että miltähän tämä kuulostaa, mitä mä kerron täältä. Jos oltais näin kasvokkain, niin mä pystyn koko ajan lukeen niitä viestejä, mitä sä lähetät, niitä sanattomia viestejä.” (Immonen 29.9.2020)

Liz Fosslien ja Mollie West Duffy nostavat esiin muutamia yksinkertaisia ratkaisuja, joilla etäpalavereista voi tehdä vähemmän voimia vieviä. He ehdottavat, että videopalaverien aikana vältettäisiin muiden asioiden tekemistä samaan aikaan, pidettäisiin taukoa ruudun tuijottamisesta katsomalla välillä pois ruudulta ja rohkaistaisiin kaikkia osanottajia pitämään videonsa tausta mahdollisimman koruttomana, ettei tausta vie huomiota itse puhelulta. (Fosslien ja West Duffy 2020) Tällaisten käytäntöjen opettelu vie aikaa, mutta jos virtuaalipalavereista tulee arkipäivää työssä, samoin tulee jaksamista tukevista käytännöistä.

4.6 Virtuaalinen kirjoittajahuone

Tv-sarjan kirjoittajahuone (writers' room) on fyysinen tila, johon kirjoittajat koontuvat ideoimaan sarjan jaksoja, keskustelemaan tarinalinjoista ja kirjoittamaan käsikirjoituksia (Phalen 2018, 45). Luottamus on kirjoittajahuoneessa ensiarvoisen tärkeää ja luottamus syntyy ryhmäytymällä, mitä käsiteltiin jo aiem-

min. Mitä siis tapahtuu, jos tämä fyysinen kohtaamispaikka siirretään virtuaaliseksi?

4.6.1 Suunnittelu ja ideointi etänä

Suunnittelu ja ideointi ovat reality-käsikirjoittamisen luovim työvaihe ja siksi myös kaikkein vaikein siirrettäväksi virtuaaliympäristöön. Haukkamaa totesi ykskantaan, että tietyissä tilanteissa lähipalaveri on ehdottoman tärkeä osa käsikirjoittajan työtä: ”Tietysti jos on tosi tärkeitä sisällöllisiä juttuja, missä sun pitää oikeesti creataa joku uus linja tai konsepti, niin silloin ei mikään voita sitä, kun istutaan saman pöydän ääressä. Varsinkin jos tehdään uusien ihmisten kanssa.” (Haukkamaa 2.10.2020) Kaikki haastattelemani käsikirjoittajat olivat itse asiassa hyvin yksimielisiä siitä, että ideointivaiheen siirtäminen etäyhteyksiin olisi joko hyvin haastavaa tai mahdotonta (Aaltonen 8.10.2020; Haukkamaa 2.10.2020; Immonen 29.9.2020; Mäkynen 18.9.2020; Punkkinen 7.10.2020; Wolff 6.10.2020).

Aaltonen pohdiskeli asiaa näin: ”Sellaisessa ideointivaiheessa, varsinkin, jos yritetään kehittää jotain uutta, niin on... Mikä siinä onkin, että kun ollaan siinä tilassa ja näkee sen toisen eleet ja käydään syömässä yhdessä ja puhutaan jostain ihan muusta, niin siinä tulee sellaisia ideoita, joita ei tuu, kun sä istut yksin kotona ja yrität. Jotain jää puuttumaan silloin.” (Aaltonen 8.10.2020) Wolff pohti, että se jokin, mikä jää puuttumaan, on yhdessä ideointi. ”[S]e menee herkemmin sellaiseksi, [...] että ideoidaan niinku yksin ja sit tavallaan vaan kootaan ne ideat, mut siinä ei tuu sellasta samanlaista flowta, et kehitellään toistemme ideoita.” (Wolff 6.10.2020)

Myös tekniset ongelmat, kuten puheen katkeilu (Haukkamaa 2.10.2020), äänen kiertäminen ja Zoomin ilmaisversion aikakatkaisu (Immonen 29.9.2020), sekä videon toimimattomuus (Mäkynen 18.9.2020) mainittiin etäideoinnin hedelmällisyyttä häiritseviksi tekijöiksi. Toki tekniset ongelmat ovat ratkaistavissa ja tähänkin voi tottua, kuten etätyöhön muuten hyvin kriittisesti suhtautuva Punkkinen pohdiskeli: ”Mä en tiä, onks siinä se, et se on itelle kuitenkin vielä aika vieras tää yhteyden kautta töitten tekeminen. Et onks se kuitenkin, et sä et vaan oo tottunut siihen? Vai onks se aina, vaik kuin kauan tahansa sä teet etätyönä, niin

sä et saa samanlaista kontaktia työkaveriin.” (Punkkinen 7.10.2020) Tähän kysymykseen vastauksen voi antaa vain aika.

Pohdimme monien haastateltavien kanssa sitä, miksi etäyhteyksissä keskusteleminen ja yhteydenpito ei ole täydellistä, ja miksi esimerkiksi luova työ ei onnistu yhtä hyvin etäyhteyksissä kuin se onnistuu saman pöydän ääressä. Mitään selkeää vastausta kukaan ei tähän osannut antaa, mutta konsensus oli, ettei ideointia ja suunnittelua voi missään nimessä tehdä etäyhteyksissä, ja jos se tehdään etäyhteyksissä, se ei ole yhtä hedelmällistä. Onneksi asiaa on tutkittu ja tälle löytyy mahdollinen selityskin.

Syitä siihen, että luova ideointi ja suunnittelu koetaan vaikeiksi virtuaaliyhteyksissä voidaan löytää aiemmin mainituista tutkimuksista. Sekä Utriainen (2017) että Bussi et al. (2019) mainitsivat tutkimuksistaan, että päätöksen teko koettiin testiryhmissä haastavimmiksi virtuaalisesti. Käsikirjoittamisen suunnittelu- ja ideointivaihe vaatii juurikin yhteistä päätöksen tekoa, joten tämä saattaa selittää, miksi työvaihe ei sovellu virtuaaliympäristöön. Spicer (2020) puolestaan huomautti, että ihmiset varovat sanojaan videopuheluissa enemmän kuin kasvokkain. Tämä on myös omiaan vaikeuttamaan yhdessä ideointia, jossa tajunnanvirtamainen, soljuva keskustelu on paras mahdollinen työväline. Myös aiemmin mainittu ryhmäytyminen on tärkeä osa ideointia ja suunnittelua, sillä se vaikuttaa omalta osaltaan sanojen varomiseen.

Covid-19 pandemian aikana, etätöiden yleistyttyä on tunnistettu myös uusi psykologinen tila nimeltä Zoom-väsymys (*Zoom-fatigue*) (Spicer 2020). Spicerin artikkelin mukaan, kun toisen ihmisen kanssa on tekemisissä ruudun välityksellä, aivojen täytyy työskennellä kovemmin kuin kasvokkain kohtaamisessa. Tämä johtuu siitä, että ympäristötekijät, kuten huoneen hajut ja sivusilmällä havaitut yksityiskohdat puuttuvat kohtaamisesta. Nämä tiedostamattomat vihjeet auttavat aivojamme pysymään kärryillä siitä, missä mennään, ja ilman niitä aivoimme eivät pysty samalla tavalla syventymään meneillään olevaan keskusteluun. (Spicer 2020) On sanomattakin selvää, että jos suunnittelu- ja ideointipalaverin osallistujien on vaikea pysyä mukana ja syventyä keskusteluun, lopputulos ei voi olla kovin innovatiivinen tai luova.

Näiden seikkojen ymmärtäminen auttaa käsittämään sen, miksi jokainen haastateltava ilmoitti tekevänsä luovan ideointityön mieluummin kasvokkain riippumatta siitä, mitä mieltä kukin vastaaja oli etätyöskentelystä muuten (Aaltonen 8.10.2020; Haukkamaa 2.10.2020; Immonen 29.9.2020; Mäkyneen 18.9.2020; Punkkinen 7.10.2020; Wolff 6.10.2020). Samaan johtopäätökseen on päädytty myös muissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Jennifer Howard-Grenville kirjoittaa *MitSloan Management Review* -lehdessä, että ”edes nykypäivän moninaisten virtuaaliyhteistyövälineiden maailmasta ei löydy soveltuvaa korviketta lähiyhteistyölle, kun puhutaan kommunikaatiosta, ongelmanratkaisusta tai luovasta työstä” (Howard-Grenville 2020). Tähän toteamukseen minä ja kaikki haastattelemani käsikirjoittajat voimme yhtyä.

4.6.2 Lappuseinä

Reality-käsikirjoittamisessa kirjoittajahuoneeseen, joka on usein liikkuva, liittyy olennaisena osana ns. lappuseinä, johon on koottu olennaista tietoa osallistujista, jaksojen tapahtumista, sponsoreista ynnä muusta sellaisesta (Aaltonen 8.10.2020; Haukkamaa 2.10.2020; Immonen 29.9.2020; Mäkyneen 18.9.2020; Punkkinen 7.10.2020; Wolff 6.10.2020). Huoneen siirtäminen virtuaaliyhteyksiin on juurikin lappuseinän takia hyvin haastavaa, sillä onnistuakseen se asettaisi kovat vaatimukset sekä käytettävissä olevalle laitteistolle että ohjelmistoille. ”Tavallaan [lappuseinän] tekemisen idea on justinsa se kokonaisuuden hallinta, ja sit jos sä joudut pienentämään kaiken niin, että se näkyy tietokoneen näytöllä, niin se vie sen koko idean pois” (Aaltonen 8.10.2020).

Suurten kokonaisuuksien näkeminen kerralla on virtuaaliympäristöjen suurin haaste käsikirjoittajien työkaluna. ”Yks iso juttu itelle on se post-it-seinä [...] Et mä hahmotan asioita paljon paremmin, kun on se seinä. Mut sit jos kaikki on etänä kotoaan, niin ei oo sitä visuaalista apua siinä. Niin se olis mulle tosi vaikeeta.” (Punkkinen 7.10.2020)

Fyysinen lappuseinä on usein seinän kokoinen, ja siihen mahtuu valtava määrä informaatiota. Jotta virtuaaliympäristössä päästäisiin samaan, pitäisi tietokoneen näytön olla seinän kokoinen. Aaltonen oli käyttänyt etäyhteyksissä fyysisen seinän sijaan Exceliä, muttei ollut tyytyväinen siihen. ”Se vie siitä pois

semmoisen tekemisen ilon ja visuaalisen selkeyden, josta mä tykkään. Että varsinkin jos on isoja kokonaisuuksia hallittavan, niin se on uskomatonta, miten tärkeä se on, että sulla on yksi seinä, johon saat läntättyä asioita.” (Aaltonen 8.10.2020)

Wolff (6.10.2020) mainitsi, että lappuseinän voi helposti tehdä itselleen myös kotona, mutta yhteiskirjoittamisessa jokaisen kotona oleva oma lappuseinä ei oikein toimi, koska jos joku siirtää tai lisää lappuja, sen pitäisi näkyä kaikille muillekin. Immonen mietti, voisiko yhteisen lappuseinän siirtää virtuaaliympäristöön: ”Mä itse asiassa mietin, että olisko se ollu ratkaisu siihen, että se [virtuaalinen lappuseinä] olis ollu koko ajan tässä ruudulla, ja olis nähnyt, kun niitä siirrellään. Mutta mä oon itse semmonen ihminen, että mä tykkään konkreettisista lapuista. Ne on selkeempiä mulle.” (Immonen 29.9.2020)

Tämä ongelma on suoraan verrattavissa Redlich et al. (2017) esiin nostamaan ongelmaan siitä, että tiimit kokevat virtuaalisen työskentelyn vähemmän tehokkaaksi, koska se vaatii enemmän selityksiä kuin lähityöskentely. Tutkimuksessa ongelmaan esitettiin ratkaisuksi virtuaalista valkotaulua (Redlich, ym. 2017), ja uskon, että se voisi ainakin osaltaan toimia ratkaisuna myös reality-käsikirjoittamisen tarpeisiin. Tosin virtuaalisen lappuseinän käyttäminen vaatisi sen, että kaikilla osanottajilla olisi käytössään suuri näyttö, jolta lappuseinää voisi seurata. Kannettavan tietokoneen tai puhelimen näytöltä seuraaminen olisi mahdotonta. Olisi myös tärkeää, että osallistujat voisivat jakaa palaverin kahdelle näytölle niin, että toisella näytöllä näkyisivät muut osallistujat ja toisella virtuaalinen lappuseinä. Näin välttyttäisiin Immosen (29.9.2020) esiintuomalta haasteelta siitä, että muiden osallistujien kasvot jäävät jaettujen dokumenttien peittoon.

Virtuaalinen lappuseinä on yksi selkeä kehityskohta, johon tarvittaisiin apua, ennen kuin reality-käsikirjoittamista on mahdollista siirtää toimivalla tavalla kokonaan etäyhteyksiin. Monissa leikkausohjelmissa on storyboard-toiminto, jota voi käyttää fyysisten lappujen sijaan, mutta niiden kanssa haasteiksi nousevat näytön koko ja yhteiskäyttömahdollisuuden puuttuminen. Jo nyt on olemassa tähän tarkoitukseen soveltuvia virtuaalisia palveluita, kuten Conceptboard tai Miro (Miro 2021, Conceptboard 2021). Näitä ei kuitenkaan ole vielä haastattelujen aikaan ollut käytössä kenelläkään haastateltavista. Jos ohjelmistojen tieto-

turva ja käytettävyys sen sallivat, en näe ongelmaa, miksi niitä ei voisi tulevaisuudessa hyödyntää reality-käsikirjoitustyössä. Näiden, kuten muidenkin virtualityökalujen, kanssa käyttö pitää opetella alusta. Tämä voi aiheuttaa muutosvastarintaa, etenkin jos lähityöskentely vapautuu pandemian hellittäessä, mutta ne voivat myös olla seuraava askel kohti virtuaalisempaa työskentelyä. Aika näyttää.

4.6.3 Käsikirjoittaminen etänä

Jos ideointi haluttiin ehdottomasti tehdä kasvokkain, niin itse kirjoitustyö päätyi spektrin vastakkaiseen päähän, eli lähes kaikki haastateltavat halusivat tehdä sen etänä ja yksin (Aaltonen 8.10.2020; Haukkamaa 2.10.2020; Mäkynen 18.9.2020; Wolff 6.10.2020). Käsikirjoitustyöllä tarkoitetaan tässä jaksokäsikirjoitusten ja spiikkien kirjoittamista, sekä materiaalin läpikäyntiä ja raakaleikkauksia riippuen käsikirjoittajan työkuvasta.

Reality-käsikirjoittajan työ on hyvin vaihtelevaa, sillä välillä tehdään yhteistyötä ja koordinoidaan isoja kokonaisuuksia eri alojen ammattilaisten kanssa, ja välillä taas keskitytään kirjoittamaan. Haukkamaa kiteyttää asian näin: ”Mä lähtökohteisesti tykkään työskennellä mieluummin kotona kuin toimistolla. Sen takia että meidän työ käsikirjoittajina on niin keskittymistä vaativaa, että kaikki häiriötekijät on aina [ongelmallisia]. Koska tosiaan siinä meidän työssä tarvii sitä rauhaa ja kaikki mikä katkoo sitä niin ei oo hyvä asia.” (Haukkamaa 2.10.2020)

Myös Wolff mainitsi keskittymisen olevan haaste avokonttorissa. Hän näki myös yhteydenottojen korkean kynnyksen toisinaan positiivisena asiana, kun joku ei koko ajan keskeytä luovaa työtä (Wolff 6.10.2020). Aaltosella oli ratkaisuehdotus tähän: ”Käsikirjoittamiseen liittyvät työvaiheet vois tehdä yksin rauhassa. Sit esittää sen [käsikirjoituksen] muille ja tää tapahtus lähipalaverissa, ja sitten taas sieltä saatujen kommenttien kanssa vois mennä etänä tekeen sen ja sitten lähettää sen eteenpäin. [...] Kyllä sellainenkin toimii, että ollaan kaks saman dokumentin kimpussa [etänä] silloin, kun on kyse siitä että se on toka tai kolmas versio käsiksestä, johon vaan editori tulee jeesaamaan, niin silloin se toimii.” (Aaltonen 8.10.2020)

Molino et al. (2020) tutkimuksessa huomattiin, että etätyöskentely vaikutti positiivisesti tutkittavien työhyvinvointiin. Syiksi tälle mainittiin juurikin jatkuvien keskeytysten, kuten kollegojen vaatimusten ja kysymysten, poissaolo etätyössä. Toki riippuen työntekijän perhe- ja asumistilanteesta myös kotioiloissa keskeytykset saattavat vaikuttaa negatiivisesti työhyvinvointiin (Molino, ym. 2020). Kuitenkin tutkimusten ja haastattelujen valossa on selvää, että työskentely avokonttorin ulkopuolella on keskittymistä vaativissa työtehtävissä ehdottoman positiivinen asia, joka lisää sekä työhyvinvointia että työtehokkuutta.

4.7 Etätyöskentelyn tulevaisuudennäkymät

Kukaan haastattelemistani käsikirjoittajista ei siirtäisi reality-käsikirjoittamista normaalioloissa kokonaan etätyhteyksiin, mutta moni näki osittaisen etätyöskentelyn positiivisena asiana. Esimerkiksi Wolff sanoi näin: ”Mä luulen, että sitä [etätyöskentelyä] on aikaisemmin pelätty ihan turhaan. Et sitä on alettu käyttää nyt vasta, kun on ollut pakko, ja sit on huomattu, että jotkut asiat sujuu paljon paremmin.” (Wolff 6.10.2020)

Wolffin kanssa samoilla linjoilla olivat myös Aaltonen ja Mäkynen. Aaltonen olisi valmis siirtämään etäympäristöihin kaikki työvaiheet paitsi kuvaukset, joissa pitää ainakin vielä toistaiseksi olla fyysisesti läsnä (Aaltonen 8.10.2020). Mäkynen puolestaan siirtäisi etäympäristöihin kirjoittamisen ja viikkopalaverit, mutta hän koki, että käsikirjoittajan on ehdottoman tärkeää käydä välillä toimistolla, jotta hän saa tarvittavan informaation. ”Joku toimiva symbioosi siihen niiden kahden asian välille” olisi Mäkynen mielestä paras ratkaisu. (Mäkynen 18.9.2020)

Immonen ja Punkkinen olivat eri mieltä, eivätkä tekisi mielellään mitään työvaiheita etänä, ellei olisi pakko. Immonen tosin pohti, että koko tiimin palaverit voisi siirtää virtuaaliympäristöön ensimmäistä kick off -palaveria lukuun ottamatta (Immonen 29.9.2020). Punkkinen pitäisi palaveritkin kasvokkain, koska etäyhteydessä jotain jää aina pois, vaikka ne olisivatkin tehokkaampia (Punkkinen 7.10.2020).

Olipa etätyöskentelystä mitä mieltä tahansa, se on varmasti tullut jäädäkseen alalle kuin alalle, vaikka toki kukin käsikirjoittaja voi pandemian laannuttua itse päättää kuinka suuren osan työstään tekee etä- ja lähiyhteyksissä. Ehkä ko-

ronapandemian hopeareunus on se, että jo olemassa olevia virtuaalisen työskentelyn välineitä oli pakko alkaa käyttää, vaikka asiat oli aina ennen tehty toisin. Nyt ihmisillä on pakon edessä hankittua kokemusta ja varmuutta ohjelmistojen käyttämiseen ja itsenäiseen etätyöskentelyyn, joten niitä on helpompi hyödyntää jatkossakin. Haukkamaa kiteytti etätyöskentelyn tulevaisuudennäkymät ytimekkäästi sanomalla: ” Virtuaalityöskentely on makee asia. Korona ei oo, mutta tää on.” (Haukkamaa 2.10.2020)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastattelujeni perusteella on selvää, että käsikirjoitustyössä avainasemassa olevat suunnittelu ja ideointi eivät sovellu etäyhteyksiin. Useiden tutkimusten mukaan ihmisten välisestä kommunikaatiosta jää puuttumaan jotain, kun välissä on ruutu, eikä luovuus pääse silloin oikeuksiinsa. Luovuus on myös jotain, mikä tapahtuu rivien välissä, kun yhdistellään turhiltakin tuntuvia asioita ja alitajuisia viestejä ympäristöstä. Tyhmiltäkin tuntuvat ideat täytyy voida sanoa ääneen kirjoittajahuoneessa, jotta yhdessä voidaan synnyttää jotain toimivaa, eikä hierarkia, liiallinen itsetietoisuus tai pätkivä yhteys saa tulla esteeksi tälle. Siksi on selvää, että ainakaan nykypäivän teknologialla ja kokemuksella ideointi virtuaaliympäristöissä ei ole yhtä hedelmällistä kuin kasvokkain.

Myös ryhmäytyminen ja luottamuksen synnyttäminen työryhmän jäsenten välille on asia, jota ei saavuteta ainakaan nykypäivän teknologialla etäyhteyksissä. Siksi olisikin hyvä, että työryhmän aloituspalaveri tapahtuisi lähitapaamisena, jolloin kaikki pääsisivät tutustumaan toisiinsa. Lisäksi olisi hyvä, että sisältötiimi tapaisi toisiaan ainakin kerran lähitapaamisessa, ennen varsinaisen työn aloittamista. Toki tilanteissa, joissa esimerkiksi maantieteellinen etäisyys tekee lähitapaamisesta hankalan, voitaisiin sisältötiimin ryhmäytymiseen käyttää epävirallista etäpalaveria. Tämä vaatisi kuitenkin luovia ratkaisuja siihen, että tunnelma saataisiin tarpeeksi epäviralliseksi tuntemattomien ihmisten kesken. Uskon kuitenkin, että kunhan sisältötiimin vetäjä on tietoinen virtuaalipalaverien haasteista, hän kykenee selättämään ne valmistautumalla tarpeeksi hyvin.

Toisaalta monet reality-käsikirjoittamisen työvaiheet voidaan helposti siirtää jatkossa kokonaan etä- ja virtuaaliympäristöihin. Esimerkiksi viikkopalaverien pitäminen on muodostunut alalla vakiintuneeksi käytännöksi, mutta nämä koko työryhmän palaverit vievät kaikilta arvokasta työaikaa ja tulevat paljon tehokkaammin hoidetuiksi virtuaalisesti. Myös itse kirjoitustyö on saattanut jopa kärsiä avokonttoriympäristön hälystä ja keskeytyksistä, joten käsikirjoittajia kannattaa rohkaista etätyöhön kirjoituspäivinä. Suosittelisin kuitenkin erityisesti useamman käsikirjoittajan tiimeissä ottamaan käyttöön päivittäiset minipalaverit sisältötiimin kesken, jotta sisältötiimin yhteys ja yhteishenki säilyy etätöissäkin.

Yksi tärkeä havainto tutkimusta tehdessä oli se, miten paljon työkokemuksen määrä vaikuttaa etätyömyönteisyyteen. Kun työkaverit ja työtehtävät ovat tuttuja pitkän kokemuksen kautta, etätyöskentely tuntuu hyvältä vaihtoehdolta, koska se auttaa keskittymään ja vähentää keskeytyksiä. Myös vertaistukea on helppompaa löytää ja tietoa kysyä, kun voi soittaa tutuille ihmisille. On kuitenkin tärkeää muistaa, että alalle uusina tulevat käsikirjoittajat puolestaan kaipaavat lähityöskentelyn tuomaa turvaa. Heidän on myös helpompaa verkostoitua ja saada apua pieniin päivittäisiin haasteisiin ja tutustua työtehtäviinsä lähityöympäristössä. Tämä olisi hyvä ottaa huomioon työryhmissä ja varmistaa, että kokemattomammat työntekijät saavat tarvitsemaansa tukea työuransa alkutaipaleella. Jos käsikirjoittajalla on apunaan apulaiskäsikirjoittajia, käsikirjoitusassistentteja tai harjoittelijoita, hänen tulisi siis työskennellä ainakin tuotannon alkuvaiheessa enemmän toimistolla, vaikka etätyö olisi hänelle itselleen helpompi vaihtoehto.

Reality-käsikirjoittaminen voisi hyötyä suuresti siitä, että joku tutkisi tarkemmin virtuaalityökalujen käytettävyyttä käsikirjoitusprosesseissa ja kehittelisi mahdollisesti uutta teknologiaa vastaamaan alan tarpeisiin. Tietoturvallisia yhteiskirjoituslustoja ja tarkoitukseen sopivia virtuaalisia lappuseiniä on jo olemassa, vaikka niitä ei ole vielä tämän kirjoittamisen hetkellä otettu yleisesti käyttöön. On kuitenkin hyvin mahdollista ja todennäköistä, että niitä otetaan käyttöön lähitulevaisuudessa. Jos reality-käsikirjoittaminen olisi mahdollista siirtää kokonaan etäympäristöihin, se lisäisi alan ketteryyttä erityisesti monikansallisissa yhteistyötuotannoissa. Se mahdollistaisi myös pääkaupunkikeskeisyyden vähenemisen kotimaisissa tuotannoissa, kun tiimin olisi helpompi olla hajallaan ympäri Suomea, eikä muualla Suomessa toimivien tiimien tarvitsisi matkustaa Helsinkiin palaverieja varten.

Se, että reality-käsikirjoittajat työskentelevät enenevässä määrin osittain etänä parantaa myös työhyvinvointia ja tehostaa käsikirjoitustyötä, koska monet työtehtävät hoituvat etänä nopeammin ja tehokkaammin. Tilanne on siis edullinen sekä tuotantoyhtiölle että työntekijälle. Osittaisessa etätyössä saadaan aikaan paras mahdollinen balanssi keskeytyksettömän kirjoitustyön ja luovuutta ruokkivan yhdessä tekemisen välille. Wolffin (6.10.2020) sanoin: ”Kyllä viikossa riittää yks päivä yhdessä ja sit neljä päivää rauhassa työskentelyä.”

6 LÄHTEET

Becker, Manfred W. 2020. *Creating Reality in Factual Television: The Frankenbite and Other Fakes*. Ensimmäinen painos. New York: Routledge.

Bussi, Betsabea, Francesco Ottoboni, Giuseppe Buccoliero ja Ludovica Spazini. 2019. "The influence of spatial distribution and work organization on the effectiveness of teamwork in an innovative multidisciplinary project." *CERN IdeaSquare Journal of Experimental Innovation*: ss. 22–26.

Conceptboard. 2021. *Collaborative Online Whiteboard*. [online] <https://conceptboard.com/> (haettu 5.2.2021).

Deller, Ruth A. 2019. *Reality Television: The TV Phenomenon that Changed the World*. Bingley: Emerald Publishing Limited.

Fosslien, Liz ja Mollie West Duffy. 29.4.2020. "How to Combat Zoom Fatigue." [online] <https://hbr.org/2020/04/how-to-combat-zoom-fatigue> (haettu 1.12.2020).

Großera, Birgit ja Ulrike Baumöl. 2017. "Why virtual teams work – State of the art." *Procedia Computer Science*, nro 121: ss. 297–305.

Howard-Grenville, Jennifer. 2020. "How to Sustain Your Organization's Culture When Everyone Is Remote." *MIT Sloan Management Review* 62, Fall Issue [Online] <https://sloanreview.mit.edu/article/how-to-sustain-your-organizations-culture-when-everyone-is-remote> (haettu 21.12.2020).

Meyer, Norma. 11.11.2005. "REALITY * writers say they need some respect." *Daily Breeze*: R22.

Miro. 2021. *An Online Visual Collaboration Platform for Teamwork*. [online] <https://miro.com/> (haettu 5.2.2021)

Molino, M et al. 2020. "Wellbeing Costs of Technology Use during Covid-19 Remote Working: An Investigation Using the Italian Translation of the Technostress Creators Scale." *Sustainability* 12, nro 15: 5911.

Phalen, Patricia F. 2018. *Writing Hollywood: The Work and Professional Culture of Television Writers*. Toinen painos. New York: Routledge.

Redlich, Beke, Dominik Siemon, Christoph Lattemann ja Susanne Robra-Bissantz. 4.1.2017. "Shared Mental Models in Creative Virtual Teamwork." [online] <http://hdl.handle.net/10125/41206> (haettu 14.9.2020).

Spicer, Andre. 6.5.2020. "Finding endless video calls exhausting? You're not alone." [online] <https://theconversation.com/finding-endless-video-calls-exhausting-youre-not-alone-137936> (haettu 8.12.2020).

Televisioakatemia. Kultainen Venla. 2020. [online] <https://www.kultainenvenla.fi/televisioakatemia/shortlist-2020/> (haettu 21.12.2020).

Utriainen, Tuuli. 2017. "Perceived difficulty of design thinking activities in co-located and remote environments." *CERN IdeaSquare Journal of Experimental Innovation*: s. 21.

Waizenegger, Lena, Brad McKenna, Wenjie Cai, ja Taino Bendz. 2020. "An affordance perspective of team collaboration and enforced working from home during COVID-19." *European Journal of Information Systems Volume 29*, nro 4: ss. 429–442.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelulähteet

Toteutin kaikki haastattelut suullisesti alla olevan kysymyslistan (liite 2) pohjalta Zoom-verkkokokouspalvelun kautta. Kaikki haastattelut on tallennettu haastateltavien luvalla videona sekä litteroitu tätä opinnäytetyötä varten. Haastateltavien toiveesta heidän projektejaan ei ole nimetty tässä tutkimuksessa.

Haastateltavat:

Minna-Ella Aaltonen

Haastattelu: 8.10.2020, kesto 56 minuuttia

Taustat: Käsikirjoittaja/toimittaja. Alalla 22 vuotta, käsikirjoittajana 15 vuotta. Toiminut käsikirjoittajana ja toimittajana erilaisissa reality-tuotannoissa.

Lauri Haukkamaa

Haastattelu: 2.10.2020, kesto 51 minuuttia

Taustat: Käsikirjoittaja/post-ohjaaja. Alalla 14 vuotta. Toiminut käsikirjoittajana ja post-ohjaajana erilaisissa reality-tuotannoissa.

Ina Immonen

Haastattelu: 29.9.2020, kesto 56 minuuttia

Taustat: Apulaiskäsikirjoittaja. Alalla alle vuoden. Toiminut apulaiskäsikirjoittajana seuranta-realityssa. Käynyt Virtual Writers' Room koulutuksen Metropolia ammattikorkeakoulussa.

Anastasia Mäkynen

Haastattelu: 18.9.2020, kesto 61 minuuttia

Taustat: Käsikirjoittaja/toimittaja. Alalla seitsemän vuotta, käsikirjoittajana alle vuoden. Toiminut apulaisohjaajana ja jakso-ohjaajana monikameratuotannoissa, toimittajana ja käsikirjoittajana erilaisissa reality-tuotannoissa.

Enni Punkkinen

Haastattelu: 7.10.2020, kesto 38 minuuttia

Taustat: Käsikirjoittaja/toimittaja. Alalla neljä vuotta. Toiminut apulaiskäsikirjoittajana ja toimittajana seurantarealityssa. Toiminut myös tuotannon rooleissa tuotantoassistenttina ja castingissa. Haastattelun aikaan aloitti ensimmäistä käsikirjoittajan tehtäväänsä.

Marjatta Wolff

Haastattelu: 6.10.2020, kesto 31 minuuttia

Taustat: Käsikirjoittaja/toimittaja. Alalla 11 vuotta. Toiminut käsikirjoittajana ja toimittajana erilaisissa seuranta- ja kilpailurealityissa.

Liite 2. Haastatteluteemat

Etä- ja virtuaalityöskentely reality-käsikirjoittamisessa

1. Kerro nimesi ja kuinka kauan olet työskennellyt alalla.
2. Mitä ohjelmaa/ohjelmia olet käsikirjoittanut viimeksi?
3. Millainen sisältötiimi teillä on?
4. Kerro lyhyesti omista tehtävistäsi tuotannossa.
5. Kerro lyhyesti muiden sisältötiimin jäsenten tehtävistä.
6. Kerro lyhyesti käsikirjoitusprosessin työvaiheista ohjelmassanne.
7. Kuinka paljon olette käyttäneet etä-/virtuaalityöskentelyä ohjelman tekemisessä?

8. Kuinka hyvin tunsit sisältötiimin jäsenet ennen projektin alkua?
9. Kuinka tärkeänä pidät sisältötiimin jäsenten tuntemista / heihin tutustumista projektin alussa?
10. Millainen kick off teillä oli? (Tapasitteko kasvokkain vai etänä? Mitä tapaamisessa tehtiin?)
11. Miten hyvin koet, että ryhmäytyminen ja luottamuksen syntyminen tiimin kesken onnistui(si) etäyhteyksissä?

12. Suunnittelitteko ohjelmaa etäyhteyksissä vai kasvokkain?
13. Miten etäsuunnittelu erosi mielestäsi kasvokkain suunnittelusta?
14. Pidittekö käsikirjoituspalavereja tai jaksokoostoja etäyhteyksissä?
15. Miten etäkoosto eroaa mielestäsi tavallisesta kasvokkain tehdystä?

16. Mitä välinettä käytitte virtuaalityöskentelyssä?
17. Miten hyvin sanoisit välineen soveltuvan työskentelyyn?
18. Mitä ominaisuuksia toivoisit välineeltä?

19. Millaisia haasteita olet huomannut etä-/virtuaalityöskentelyssä?
20. Millaisissa tilanteissa olet törmännyt näihin haasteisiin?
21. Mitä hyvää näet etä-/virtuaalityöskentelyssä?

22. Olitko mukana kentällä livenä vai olitko etäyhteydessä kuvaustiimiin?
23. Miten hyvin tai huonosti etäyhteydenpito kuvaustiimin kanssa toimi?

24. Teitkö leikkaajien kanssa töitä kasvokkain vai etänä?
25. Millaiseksi koet etätöiden leikkaajien kanssa?

26. Mitkä työvaiheet voisi mielestäsi siirtää normaalioloissakin etäympäristöihin?
27. Mitä työvaiheita et mielelläsi hoitaisi etänä?

28. Onko vielä jotain, mitä haluaisit sanoa?